

'lets om jaloers op te zijn,' zegt drs. J. P. Feddema (37) over het SPROCAS-project in Zuid Afrika, waarvan hij de eerste vier publikaties in nevenstaand artikel bespreekt. Voor het westen acht hij een dergelijk initiatief navolgenswaard.

Het begon in 1968 met 'De Boodschap aan het volk van Zuid Afrika' van de Zuidafrikaanse Raad van Kerken, waarin de apartheidssorde werd veroordeeld als een anti- of pseudo-evangelie. In de discussie hierover kwam al spoedig de vraag naar voren of er niet gezocht moest worden naar een blauwdruk voor een alternatieve maatschappij.

Zo werd SPROCAS geboren, het Studieproject over Christendom in een Apartheidssamenleving. Het project staat onder leiding van Peter Randall, een medewerker van het Christelijk Instituut voor Zuidelijk Afrika en telt thans ruim 150 Zuidafrikaanse experts. De SPROCAS-publikaties zijn in Nederland verkrijgbaar voor vijf gulden per stuk bij de werkgroep Kairos, Corn. Houtmanstraat 17 te Utrecht - tel. 030-710614, giro 6322686.

Drs. Feddema is wetenschappelijk medewerker niet-westerse sociologie aan de Vrije Universiteit. Voor zijn studie verbleef hij geruime tijd in Zuid Afrika. Op 't ogenblik is hij bezig een proefschrift te schrijven over het proces van sociale verandering (modernisering) in drie Transvaalse Tswana-stammen (een vergelijkende studie).

Christendom in een apartheidssamenleving

Uniek studie-project in Zuid Afrika

door drs. J.P. Feddema

Een uniek studie-project in Zuid Afrika verdient onze aandacht. Een uitgelezen groep Christenen, behorende tot verschillende kerken en bevolkingsgroepen, bezint zich samen op de consequenties van het Evangelie voor de samenlevingsorde. SPROCAS (Studie Project over Christendom in een Apartheids-Samenleving) is de naam, die het project kreeg.

Vooruitlopend op de eindrapporten van zes ingestelde commissies, zijn er reeds vier publikaties verschenen van belangwekkende artikelen en documenten, die in de commissies als discussiestukken werden ingebracht.

De publikaties dragen als titel resp.

nr 1. Anatomie van Apartheid.

nr 2. Zuid Afrika's minderheden.

nr 3. Richtingen van verandering in de zuidafrikaanse politiek.

nr 4. Enige gevolgen van ongelijkheid.

Minderheden

Ik begin met nr 2. Hierin wordt resp. aandacht gewijd aan de Indiërs - de meest geïsoleerde groep van Zuid Afrika -, de Afrikaners, de Engelssprekende Blanken en de Kleurlingen. Ook de beide blanke groeperingen wordt de status van een minderheidsgroepering toegekend. Dit is, meen ik, zeer wel te verdedigen, maar toch vraag ik me af of prof. H. W. van der Merwe het zich in zijn voorwoord 'Wat is een minderheidsgroep?' hiermee niet iets te gemakkelijk heeft gemaakt. Immers het feit dat de blanken vandaag uit vele internationale lichamen worden geweerd, maakt hen in de Zuidafrikaanse gemeenschap nog geen minderheidsgroep.

In publikatie nr 4. staat o.a. een artikel over de trieste gevolgen van de hervestiging van bepaalde Bantoe leefgemeenschappen in opdracht van de regering en verder twee bijdragen met talrijke gegevens over resp. de ondervoeding en de armoede in Zuid Afrika. Ondervoeding is natuurlijk geen gevolg van apartheid, maar apartheid schept bij de blanken wel de indruk alsof de problematiek der Bantoes niet een gemeenschappelijke zuidafrikaanse verantwoordelijkheid is. Juist ook door de politiek van gescheidenheid

zijn de blanken er zich niet van bewust hoe slecht het wel gesteld is met de voeding in met name de plattelandsgebieden.

En dan te bedenken, dat in ontwikkelingslanden als Taiwan, Birma, Thailand en landen in het Midden-Oosten het probleem van de ondervoeding reeds opgelost is.

De schrijver prof. J. V. O. Reid wijst er nog op, hoe de beperkingen van regeringszijde bij de niet-blanken een apathie veroorzaken met betrekking tot het 'zichzelf helpen.' Hij illustreert dit door de situatie in Zuid Afrika te vergelijken met die in de buurlanden Lesotho en Botswana, waar de 'self-help' programma's op het platteland wel succesvol zijn en waar ook de universiteiten een grote nadruk leggen op 'community-development'. Dat was ook mijn ervaring, toen ik enkele jaren terug, de situatie in de tribale gebieden van West-Transvaal vergeleek met die in Botswana.

Onthullend is ook, dat bijna de helft der Kleurlingen, 1/3 der Indiërs en ruim de helft der stedelijke Bantoes beneden de armoedegrens leeft, zoals blijkt uit het artikel van prof. H. L. Watts.

Meest belangwekkend

De meest belangwekkende publikatie van de vier vind ik nr 1. Een artikel van L. Schlemmer over de factoren die aan apartheid ten grondslag liggen, een bijdrage van de schrijver / dichter André Brink en twee verhandelingen over resp. de economische en de culturele paradox van de gescheiden ontwikkeling.

Schlemmer noemt, indien ik zijn artikel goed samenvat, als factoren die de apartheid verklaren: het koloniale karakter van de zuidafrikaanse samenleving, de kapitalistische en prekapitalistische klasse-traditie, de factor ras, die het klassensysteem een kastechtig karakter geeft, de psychologische componenten van rasvooroordel, de harde strijd om de macht, de angst der blanken om hun voorrechten te moeten verliezen, het idee der blanken, dat de Bantoe's inferieur en in elk geval 'anders' zijn en tenslotte de attitude van de Bantoe's zich